بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

އިޖުރާއީ ނިންމުން

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2022/HC-A/34
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އަހްމަދު ޢަލީ، ބޯގަންވިލާ/ ގއ. ވިލިނގިލި (އެސެޓް މެނޭޖްމަންޓް ސިސްޓަމްސް)
- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތައް:**
  1- މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް (ދައުލަތް)
  2- މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީ (ދައުލަތް)
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ނިންމި ތާރީޚު: 26 ރަމަޟާން 1443 / 27 އޭޕްރިލް 2022

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚް: 20 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1443 / 23 ޖަނަވަރީ 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 144-B3-CR1/VN/2021/10
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ގާޟީ: ވަޙީދު އަޙްމަދު ނިޝާމުދީން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 29 ނޮވެންބަރު 2021
- ނިންމި ތާރީޚް: 26 ޑިސެންބަރު 2021

- [illegible] ސްޓޭޓަސް [illegible] [illegible] [illegible]: (މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].)

ތަޢާރަފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ގއ. ވިލިނގިލި، [illegible]، އަޙްމަދު [illegible] ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ވިޔަފާރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][1] (މީގެ ފަހުން " [illegible] [illegible]" މި ނަމުން އިޝާރާތްކޮށްފައިވާ)ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައެވެ. މި މައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާކުރީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީ (ދައުލަތް) ގެ މައްޗަށެވެ.

2. މި އިޖުރާއީ ނިންމުމަކީ މި މައްސަލާގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މި ކޯޓުގައި [illegible] އިޖުރާއީ ކަންކަމާއި ގުޅިގެން އެކަން ބަލައި ނިންމިކަމެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

3. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް" އަކީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެކެވެ.

4. އެ ދަޢުވާއަކީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީ އާއި އަޙްމަދު [illegible] ދެމެދު 16 ސެޕްޓެމްބަރު 2019 ގައި ވެފައިވާ ނަންބަރު (AGR)438-ENV/PRIV/2019/138 (16 ސެޕްޓެމްބަރު 2019) އެއްބަސްވުމާ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓުން [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[1] ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: SP-2462/2015

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓުން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައިވާތީ، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައިވަނީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މިނުވަރާއި، އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓުން ބާޠިލުކުރި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުރަން އެއްބަސްވި މަސައްކަތް އަޙްމަދު އަމީނުގެ ފަރާތުން ނުކޮށް ދޫކޮށްލިކަމަށް ބުނެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، 40 ވަނަ މާއްދާއާއި، 20 ވަނަ މާއްދާއާއި، 16 ވަނަ މާއްދާއާއި، 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ޤަވާޢިދު ނަންބަރު 2017/R-20 (ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ޤަވާޢިދު) އާ ޚިލާފަށް، ދައުލަތުގެ ބީލަންތަކުގައި ބައިވެރި ނުވެވޭ ގޮތަށް އަޙްމަދު އަމީން ސަސްޕެންޑުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މާލިއްޔަތުގެ ޤަވާޢިދާ ޚިލާފަށްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ، ސަސްޕެންޝަން ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދި އަޙްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ.

5. އެ މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] ބައިވެރި ނުވެވޭގޮތަށް އަޙްމަދު އަމީން ސަސްޕެންޑްކޮށްފައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 29 ނޮވެމްބަރު 2021 ގައި އަޙްމަދު އަމީނުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި އެދުނެވެ.

6. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ [illegible] [illegible]" އަކީ ވަގުތީ [illegible] އެދި އަޙްމަދު އަމީނުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން 26 ޑިސެންބަރު 2021 ގައި އެ ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމެވެ.

7. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ [illegible] [illegible]" ގައި ނިންމާފައިވަނީ، ވަގުތީ [illegible] އެދި ހުށަހެޅި އެ [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] ބައިވެރި ނުވެވޭގޮތަށް އަޙްމަދު އަމީން ސަސްޕެންޑް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ކަމަކަށްވާތީ، އަޞްލު މައްސަލާގައި ހިމެނޭ މަޢުޟޫޢީ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަރުކަޒަށް އަސަރު ކުރަނިވިފަދަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ އެޙައްޤު ސާބިތުކޮށް ނުވަތަ ނަފީކޮށް ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެން ނުވާކަމަށް ބަޔާންކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރު ނެރެދެވެން ނެތްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް:

8. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ [illegible] [illegible]" ނިންމާފައިވަނީ [illegible] އަދި ޤާނޫނީ [illegible] ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި [illegible] [illegible] ފަރާތުން އަންނަނިވި 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައިފައެވެ.

8.1 "އަޞްލު މައްސަލާގައި ހިމެނޭ މަޢުޟޫޢީ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަރުކަޒަށް އަސަރު ކުރަނިވިފަދަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ އެޙައްޤު ސާބިތުކޮށް ނުވަތަ ނަފީކޮށް ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންނުވާ" ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ([illegible]) ވ. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ނިންމުމަށް ރިޢާޔަތްނުކޮށް ނިންމާފައިވަނީ، [illegible] per incuriam ނިންމުމަކަށް ނުވަތަ ނުކުތާއަކަށް [illegible]، އެ [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއާއި، 68 ވަނަ މާއްދާއާއި، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] 6 ގެ 295 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

8.2 "އަޞްލު މައްސަލާގައި ހިމެނޭ މަޢުޟޫޢީ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަރުކަޒަށް އަސަރު ކުރަނިވިފަދަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ އެ ޙައްޤު ސާބިތުކޮށް ނުވަތަ ނަފީކޮށް ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންނުވާ" ކަމަށް [illegible] ނަމަވެސް، [illegible] [illegible] ނަތީޖާއަކީ [illegible] [illegible] ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި އިބްތިދާއީ އިޢުތިރާޟު:

9. މި މައްސަލާގައި މައުޟޫޢީ ގޮތުން ޖަވާބު ދިނުމުގެ ކުރިން އިބްތިދާއީ އިޢުތިރާޟުގެ ގޮތުގައި އަންނަނިވި މައިގަނޑު ކަންކަން[2] ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ:

9.1 އަހްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅި ވަގުތީ އަމުރާ ގުޅިގެން އޮތް އެންމެ ފަހުގެ ނިންމުމަކީ 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ވަގުތީ އަމުރު މުރާޖަޢާކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ކަމަށާއި އަދި 29 ނޮވެންބަރު 2021 ގައި އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރު ދޫކުރުން، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތް އިސްތިއުނާފުކުރާނަމަ، އިސްތިއުނާފު ކުރަންޖެހޭނީ 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ވަގުތީ އަމުރު މުރާޖަޢާކުރުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންކަމަށާއި އެހެންނަމަވެސް، އަހްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން 26 ޑިސެންބަރު 2021 ގައި ނިންމި ނިންމުން ކަމުގައިވާތީ، މި އަމުރު ދޫކުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެ ކަމަށް ދައުލަތުން ނުކުތާކޮށްފައެވެ.

9.2 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ގުޅިގެން އަހްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރު ދޫކުރުން އެފަރާތުން އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތް ބަލާއިރު، އެފަރާތުން ކޯޓުތަކުގެ އިޖުރާއަތުތައް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން (Abuse of process) މަސައްކަތްކުރައްވާކަމަށް ބުނެފައި، މި ޝަރީޢަތުގައި މި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނިކޮށް އޮތްކަމަށް ދައުލަތުން ނުކުތާކޮށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

9.3 އަދި މިމައްސަލަ މައުޟޫޢީ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޤަވާޢިދުގައި ހުށަހެޅުމުގައި މިވާ މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ޤަވާޢިދުގެ 8.1.10 ވަނަ ނަންބަރު އިން ފެށިގެން

---

[2] ދައުލަތުން ފާހަގަކުރި އިބްތިދާއީ ކަންކަން އިސްތިއުނާފީ ޖަވާބު ފޯމުގެ 4.2 އިން ފެށިގެން 4.10 ގެ ނިޔަލަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

8.1.11.6 ވަނަ ނަންބަރާ ހަމައެކަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާ ތަކަކީ،[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ގެ ޝިއްޔާއާ ގުޅިގެން އަހްމަދު އަލީމްގެ ފަރާތުން 29 ނޮވެންބަރު 2021ގައި ނެރެދިނުމަށް އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރާ ގުޅިގެން، އެ އަމުރު ނެރެދިނުމަށް އެދި ސިވިލް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކެއް ކަމުގައި ނުވާތީ، އެ ނުކުތާތަކަށް މި މަރުހަލާގައި ރިޢާޔަތް ކުރެވޭނެކަމަށް ދަށުކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ދަށުކޯޓުގެ އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟާއި ގުޅިގެން އަހްމަދު އަލީމްގެ ފަރާތުން ދިން ޖަވާބު:

10. ދަށުކޯޓުން ފާހަގަކުރި އިޖުރާއީ ކަންކަމުގެ ޖަވާބުގައި އަހްމަދު އަލީމްގެ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުގައި [illegible] ބުނެފައިވަނީ،

10.1 މި މައްސަލާގައި މިހާރު އިސްތިއުނާފަށް [illegible] [illegible] ނިންމި ނިންމުންކަމަށް ދަށުކޯޓުން [illegible] މި މައްސަލާގައި [illegible] ނިންމި ނިންމުމަކީ [illegible] ނޫންކަމަށާއި، އެ [illegible]

---

[3] [illegible] 8.1.10 ވަނަ ނަންބަރާއި 8.1.11.6 ގެ [illegible]

10.2 އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި މިވާ ވަގުތީ އަމުރާމެދު ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގައި ހަމަ އެކަނިވެސް އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނެ ހުށަހެޅުމާއި އެއްބާރު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ އެއްވެސް ބާރު ލިބިދޭ ޤާނޫނީ ކަމެކެވެ. އެއްފަހަރާ ދެ ތަފާތު ޙުކުމެއް ސާދިރުވާނަމަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އޮންނަ މުއްދަތު އާދައިގެ ގޮތުން ކުރިއަށް ކަމަށާއި، މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުށަހަޅާ މުރާޖަޢާ ކުރުމާއި މެދު ގޮތެއް ނިންމާފައި ނުވާތީއާއި، އެ ނިންމުން ނުނިމި ވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 10 ދުވަސް ހަމަވެފައިވާތީއާއި، އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތުން ކަމަށްވާތީ، އަނެއްކާވެސް އަޑުއަހައި ކުރިއަށް ކޮންމެވެސް އިސްތިސްނާއި ބެހޭގޮތުން، ބަލާ ނުލާ ހުރި ކަމެއް ފުރުޞަތު ކަމަށް ހުށަހެޅުއްވާފައިވާ ކަމެކެވެ. އަދި މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް ނިންމި ނިންމުމުގައި ކުރީގެ ނިންމުމަށް ބަލާ ދިޔައިރުވާނަމަ ނުވަތަ އުނިކުރުމަށް ޤަރާރުކޮށްފައި ނުވާނަމަ އުނިކުރުން އިސްތިއުނާފުކޮށް ހުށަހަޅައިގެން ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމަށް ފާސްކުރި ސަމާލުކަމެއް އިސްތިއުނާފު ކުރުވުން ނުނިންމޭނެ ކަމެކެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރުމަކީ އެބާރު ޤާބިލުވެރި އެއްވެސް ބާރު އިޖުރާއަތެއް ނުކުރާނަމަ، އެއްވެސް ބާރު އިޖުރާއަތެއްގައި ހުށަހަޅާކަން ބޭނުންވާ އިތުރު ކަމެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމެކެވެ.

10.3 ވަގުތީ އަމުރާ ގުޅޭ ގޮތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަޝްރުކުރި މައްސަލާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ per incuriam ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނެ އެހެން ހަމަޖެހިން ހުށަހަޅާ ކަމަށާއި، އެގޮތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިބްރާހީމް އަބްދުއްރަޙީމް ވ. ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް މައްސަލަ ހަވާލާދީ ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ ކަމަށާއި، އެ ކޯޓުގައި ވަކިން ފުރަވެސް per incuriam އަސްލާ ބަޔާނުގައި އޭގެ މިސާލުތަކުން ގެންދާ ވާހަކަތަކުގައި، އެކަށީގެންވާ ހިމެނޭ ކުރުމަށް ދިރާސާކޮށް ފުރުސަތުވެސް ދިނުމަށްފަހު، ދައުލަތުން އެސެކިއުރިޓީގައި ޤަވާޢިދު ހުށަހެޅުން ފަސްކުރުމަށް އެސެކިއުރިޓީގައި ޖިނާއީ ވަގުތީ ކުރިއަށް ސަރަޙައްދުގައި ޤާނޫނީ ހުށަހެޅިއިރު ހުށަހެޅޭނެތާ ދިރިދިޔާތީ ޤާއިމުކޮށްފައި އަމުރުކުރެވޭ ފުރުސަތުގެ ހުށަހަޅާ ނުކުރެވޭ، ހުށަހެޅުއްވުމަށްޓަކައި ހުށަހެޅޭނެތާ ދިރިދިޔާތީ

ޤައުމުތަކުގައި އަމަލުކުރާގޮތުގެ ތެރޭ ގޮތެއް ބިނާވާ އޭގެ ސިޔާސަތަކީ ކަމަށެވެ. އެކަން ހުރިހާ ކަމެއްގައި ދައުލަތުން ޖަވާބު ދީފި ހުށަހަޅަމުން ކަށަވަރުކޮށްދީފައި އޮވޭތޯ ބަލާގައި ޖަވާބުދާރީވާން އެކަށީގެންވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެކަމަށެވެ.

11. ދައުލަތުން ފާހަގަކުރި އިޖުރާއީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން މި މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމަކީ އަދުލުވެރި އަޑުއެހުމެއް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ޙައްޤާއި އަދި މިމައްސަލާގެ މައްޗަށް ގޮތުން އަދާލަތު އަދިއަށް ނުހުރި ޙައްޤުތައް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 37 ވަނަ މާއްދާއާއި 42 ވަނަ މާއްދާއިން ކަފާލަތުދޭ ނިޔާއިން ދިމާނުވާތީ، އެހެންކަމުން ދައުލަތުގެ އިޖުރާއީ ނުކުތާތަކުގެ މައުޟޫޢީ ނިޔާއަށްޓަކައި މައްސަލަ ބެލުމުގެ ކުރިން ނިންމަން އެކަށީގެންވާނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ނިންމުމުގެ ތަފްޞީލާއި ފަރާތްތަކުގެ ނުކުތާ:

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން އެ ކޯޓުން 26 ޑިސެމްބަރު 2021 ގައި ނިންމާފައިވާ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާބެހޭ ނިންމުން" މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް އެދި އަޕީލަންޓު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އެ ހުށަހެޅުއްވުމާ މެދު 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމާފައެވެ.

13. އަދި ބެންކުން ތާރީޚުގައި (10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި) އެފަރާތުން ދުވަހަކު ހަފަތަށް އެދުން ވަގުތީ އަމުރާއި ގުޅޭގޮތުން ވެސް އެކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅައެވެ. އެއީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2022/01 "ވަގުތީ އަމުރާބެހޭ ނިންމުން" އެވެ. އެ ނިންމުމުގައި ވެސް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އެދިފައިވާ އަމުރު ނެރެދެވޭނެ ނުކުރެވޭނެކަމަށެވެ. އެ ނިންމުމުން އަމަލުކުރު އަޕީލަންޓުގެ ބަޔާނުން މި މައްސަލަ ނިންމުމާ ހަވާލާދީ އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައެވެ.

14. މި އިސްތިއުނާފީ މައްސަލަ މައުޟޫޢީ ގޮތުން ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ ކަމަށް ދަޢުވާލިބުނު ފަރާތުން ފާހަގަކުރި އެއް ސަބަބެއްކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މިވާ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުން ގޮތުގެ ނިންމާފައިވާތީ، މި މައްސަލާގައި މިހާރު އިސްތިއުނާފަކަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ނިންމުމަކީ 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ދޫކުރި އަމުރު މުރާޖަޢާ ކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމި ނިންމުން ކަމަށާއި، މި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ނިންމުމާއި މެދު ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމަށް ދަޢުވާގެ ނުނިމިފައިވާ ކަމުގައެވެ.[4] އަދި 29 ނޮވެންބަރު 2021 ގައި ޝަރީޢަތުން އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރު ދޫކުރުން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެންމެ ފަހުގެ ނިންމުން ނިންމާފައިވާ ތާރީޚަކީ 10 ޖަނަވަރީ 2022 ކަމުގައިވީ، އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު މިހާރު ހަމަވެފައި ވާތީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ ނިމެންދެން އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރު ދޫކުރުން ނިންމާފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު ހިމެނޭ ގޮތުގައިވާ ކަމަށްވެސް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

15. އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނެ ނިންމުންތަކާއި ކޯޓުތަކުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަލް ޤާނޫނު)ގެ 38 އަދި 39 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. މިގޮތުން ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއް ނުވަތަ ދަށު ކޯޓުން ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ނުވަތަ ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމުގައިވިޔަސް، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ނުވަތަ ޤާނޫނަކާ ނުވަތަ ޤާނޫނުތަކާ ޤަވާޢިދެއް ހިލާފުވާ ޒާއިދާ މިނިވަންކަމަށް ފާސްކޮށްފައިވާނަމަ އިސްތިއުނާފުކުރެވިދާނެކަން އެ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ. އަދި އެފަދަ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނެ މުއްދަތުތަކާއި އެ ޤާނޫނުގެ 43 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާއިރު، މިގޮތުން ޚާއްޞަކޮށް ކޮންމެ ނިންމުމެއް އިސްތިއުނާފުކުރެވިދާނެކަން އެނގެއެވެ.

---

[4] ދަޢުވާލިބުނު ފަރާތުގެ އިސްތިއުނާފީ ޖަވާބު ލިޔުމުގެ 4.7 ވަނަ ނަންބަރު.

16. އެންމެނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާބެހޭ ނިންމިގޮތް" މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން، އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށްވެސް ހުށަހަޅުއްވައެވެ. އަދި މިމައްސަލާގައި އަޙްމަދު އަޒީމްގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ވަގުތީ އަމުރާބެހޭ ގޮތުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމްކުރުމުން އެދިފައިވާ ފަރާތުން އަދި އިތުރު ހުށަހަޅުއްވައި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް، އެހެންކަމުން ދަޢުވާކުރުމުން 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2022/01 "ވަގުތީ އަމުރާބެހޭ ނިންމިގޮތް" އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ދަޢުވާއިން އަޙްމަދު އަޒީމްގެ ފަރާތުން އެދި ވަގުތީ ފަރާވައި ދަޢުވާކުރުމުން ނިންމާފައިވާ އެންމެ ނިންމުންތަކާ އެކުގައެވެ. އެންމެފަހުން، އަޙްމަދު އަޒީމްގެ ފަރާތުން އަދިވެސް އަމުރުގެ ދަޢުވާކުރުމުން ހުކުމް އެއްގޮތަށް ފަހު ނިންމަވައި 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2022/01 ނިންމުން ކަމަށްވާތީ މިމައްސަލާގައި މިހާރު އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ނިންމި މި ޝަރުޢީ ނިންމުން ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

އިޖުރާއަތުގެ ބޭނުން ނަހަމަ ގޮތުގައި ހިފާފައިވާ ކަމަށް (Abuse of process) ފާހަގަކުރި ނުކުތާ:

17. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާއި ގުޅިގެން އަޙްމަދު އަޒީމްގެ ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދުމުގައި އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމު ކުރުމުގެ ޤާނޫނީ މަޤްޞަދުން އެ އިދާރާ ބޭނުން ނަހަމަ ބޭނުންގައި ކޯޓުގެ އިޖުރާއަތުގެ ބޭނުންކުރުމަށް އަޙްމަދު އަޒީމް މަސައްކަތްކޮށްފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްދެއެވެ. އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަޙްމަދު އަޒީމްގެ ފަރާތުން މިމައްސަލާގައި އެދޭ ވަގުތީ އަމުރު ބޭނުމަށް އަދި އެއްފަހަރާ "simultaneously" ކޯޓުތަކުގެ އަދި އިޖުރާއަތުތަކުގެ ދަށުން މަސައްކަތް ކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

18. އިޖްތިހާދަށް އަމަލުކުރުމުގައި އިންސާފުން އެއްކިބާއިވުމާއި އެކަމުގައި އެކަށީގެންނުވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރުމާއި އިދިކޮޅު ފަރާތަށް ބޭއިންސާފު ލިބޭ ގޮތަށް އަމަލުކުރުމަކީ އިޖްތިހާދުގެ ނުހަމަ ބޭނުން ހިފުން ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [2022] SC 12 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

19. ކޯޓުގެ ބޭނުން ނުހަމަ ގޮތުގައި ހިފުން ފަދަ ކަމަކަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަކީ ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކާއި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އަމަލުތައް ބަލައިގަތުމަށް ބުރަވުން އޮތްނަމަ އަދި އެފަދަ ކަމަކަށް ފުރުޞަތު ދިމާވާ ފަދަ ކަންތައްތަކުގައި ހުރިނަމަ އެފަދަ ފުރުޞަތުތަކަށް ހުއްދަދެވިފައިވާ ދުރުގައި ބަންދުކުރުމާއިއެކު އެކަން އެމަގުން ހިނގާދިޔުން ހުއްޓުވުމަށް އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި ކޯޓުތަކުންވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/250 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

20. މި މައްސަލައިގައި އިޖްތިހާދުގެ ބޭނުން ނުހަމަ ގޮތުގައި ހިފުމުގެ އަމަލެއް އަމުރު އެދުނު ފަރާތުން ކުރިއަށް ބަޔާނެއް، މިމައްސަލައިގައި އަމުރު އަދި ފަރާތުން އެދި ވަގުތީ އަމުރާއި ދެ ގޮތަށް އަމުރު އަދިން މަސައްކަތް ކުރުމަށް ގޮތް ބަލައި، 29 ނޮވެންބަރު 2021 ވަނަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4315/Cv-C/2021 ގެ ޝަރީޢަތާ ގުޅިގެން އަމުރު ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅައެވެ. އެ އަމުރު ނުކުތުމުން ނިންމުމަށް އެ ކޯޓުން 26 ޑިސެންބަރު 2021 ވަނަ ނިންމުމުން އިނދެމުން މެދުވެރިކޮށް ކަރުދާސް އެފަހުން 27 ޑިސެންބަރު 2021 ވަނަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައެވެ. އަދި ހަމަ އެ ތާރީޚުގައި ފުރަތަމަ އަދުލު ވަގުތީ އަމުރުގައި އެދިފައިވާ ފަދަ ހިމެނޭ ގޮތުން ދުވަހު ފަހަތަށް ވަގުތީ އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅައެވެ. ދުވަހަ ފަހަތަށް އެދި ހުށަހެޅި ވަގުތީ ކަމަށް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުން ވަނީ ބަލައިނުގަނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުމާކަ. އަދި ބެހެއްޓުމާ އެ ހުށަހެޅުއްވިކަން[5] މަތީ އެ ކޯޓުން ގޮތަށް ނިންމުމުގެ ކުރިން އެ ކޯޓުން 26 ޑިސެންބަރު 2021 ވަނަ ނިންމި ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް 29 ޑިސެންބަރު 2021 ވަނަ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

---

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރުދޭނެ ނިންމުމެއް" ފޯމުގައިވާ ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ވަނީ ދުވަހަ ފަހަތަށް ވަގުތީ އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން.

21. އަޙްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، މި އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅައިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމުމުގެ" މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވުމަކީ އެ ހުށަހެޅުއްވުމާ ގުޅޭ [illegible] ވަކިކޮށް ނިންމުމުގެ ކުރިން ހަމަ އެ އަމުރުގައި އެދިފައިވާ ފަރާތަށް ހޯދުމަށް ދެވަނަ ފަހަރަށް އަމުރުކަމަށް އެދި ހަމަ އެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އަދި މި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ [illegible] ވަގުތީ އަމުރަށް [illegible] އެ ވަގުތީ އަމުރު [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] އެކަމާ [illegible] ވަގުތީ އަމުރަށް [illegible] ވަގުތު [illegible] މި އަދާލަތު ކަމުގައި [illegible] ސަބަބުން ކޯޓުން ނިންމާ ނިންމުން [illegible] ނުވަތަ ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ މަޤްޞަދު [illegible] ނުހި ކޯޓުގެ ވަގުތީ [illegible] [illegible] ހުށަހެޅޭ [illegible] ވެއެވެ.

22. އެހެންކަމުން މިމައްސަލާގައި އަޙްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން އެދޭ ވަގުތީ އަމުރަށް އެދި އަޙްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގެން އޮތުމަކީ އަޙްމަދު އަމީންގެ މި އަމަލަކީ ކޯޓުތަކުގެ އިޖުރާއަތުގެ ބޭނުން ނަހަމަގޮތުގައި ހިފުމުގެ އަމަލެއް ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

23. އެހެންކަމުން މިމައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގައި އަޙްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން އިޖުރާއާތުގެ ބޭނުން ނަހަމަ ގޮތުގައި ހިފާފައިވާކަން ބެލެވޭތީ، އަދި މިމައްސަލާގައި އަޙްމަދު އަމީންގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ އަމުރު ގެއްލިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމުމުގެ" ގެ ޙުކުމަށް، 10 ޖަނަވަރީ 2022 ގައި ނިންމާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއަކާ ގުޅޭ މިމައްސަލާގައި އެދޭ ފަރާތަށް ގެއްލިފައިވާ ގުޅުން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅައިފައިވާ މި ނިންމުމުގެ ފައިސާއަށް ގުޅުން ބޭނުންކުރަން ނުފެންނާތީ، މި މައްސަލަ ގެއްލުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުންކަމަށް އަރުވައިނުލަން ނިމުނެވެ.

24. ދައުލަތުގެ އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟް ބިނާކުރި ބެލުމަށް ނުކުތާއަކީ މައްސަލަ މުއްސަނދިވީ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދަން ކަނޑައަޅާ ޙާލަތެއްގައި ގޮތުން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާއެއް ކަމަށްވާތީ އެ ނުކުތާގެ މައްޗަށް މި ނިންމުމުގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅައިދީފައިނުވާނެއެވެ.

ނިންމުން:

ވީމާ، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ސަބަބުތައް އެފަދައިން ހުރުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR1/VN/2021/10 "ވަގުތީ އަމުރާގުޅޭ ނިންމުމެއް" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޢަދުލުގެ ޢަލީނާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މި އިސްތިއުނާފަކީ މައްސަލަ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އެއްބަސްވުމުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

މި ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް　ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ　ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

(ރިޔާސަތު)